

УДК 371.322

**ДУБРОВА Оксана Миколаївна,**

кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри іноземних мов,  
Академія муніципального управління  
*e-mail*: roksi4791@meta.ua

### **НАВЧАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

*У статті розглянуто поняття «навчальна мотивація». Охарактеризовано типи навчальних мотивів. Наводяться чинники, які сприяють формуванню навчальних мотивів і пізнавальних інтересів учнів. Запропоновано методи і засоби формування мотивації на різних етапах уроку. Представлено чотири блоки, з яких має складатися робота вчителя з формування позитивної навчальної мотивації.*

**Ключові слова:** навчальна мотивація; пізнавальні і соціальні мотиви; внутрішні і зовнішні навчальні мотиви; самостійна пізнавальна діяльність учнів; «ситуація успіху»; стиль спілкування учителя.

**Проблема.** Курс України на євроінтеграцію передбачає важливі зміни в галузі освіти, яка є «орієнтованою на входження у світовий освітній простір» [1]. Тому одним з головних завдань сучасних закладів освіти є поліпшення якості навчання та виховання. У методиці йдеться про широке залучення учнів до самостійної творчої діяльності із засвоєння нових знань і успішного застосування їх на практиці, тому основою ефективного навчального процесу виявляється розвиток позитивної мотивації учнів щодо навчання.

У сучасній українській школі учень не є об'єктом, що потребує впливу, а є особистістю, яка розвивається у процесі навчальної діяльності і займає активну позицію в цьому процесі, чому сприяє сформована мотивація до навчання [2].

**Мета.** Мотивація діяльності учня, на думку С. А. Юр'євої, є першим та основним завданням учителя. Без мотивації неможливо вирішити ніякі педагогічні завдання [3].

Мотивація розглядається як система спонукань, які зумовлюють активність організму і визначають спрямованість людини, обумовлюючи той чи інший вчинок [4; 5].

Досліджуючи проблему мотивації, Л. В. Дзюбо зазначає, що мотивувати – означає створити потяг або потребу, які спонукають людину діяти з певною метою. Тоді задіяними є найважливіші інтереси людини, і створюються умови для самореалізації у процесі життєдіяльності [4].

Саме мотивація вважається визначальним компонентом організації навчальної діяльності і однією з головних умов реалізації навчально - виховного процесу [5; 6], а мотиваційні технології покликані сприяти швидкому включенню учнів у навчально-пізнавальну діяльність [7].

Згідно поглядів Л. В. Дзюбо, навчальна мотивація є системою природних, соціальних і особистісних чинників, що спонукають особистість включитися у процес навчання, впливають на характер і забезпечують ефективність цього процесу [4].

Навчальна мотивація ґрунтується на пізнавальній потребі, яка стимулює пізнавальну активність дитини і її готовність до засвоєння знань, і включає наявність мотиву

самовдосконалення, самореалізації та самовираження [5]. Мотивація до навчання, на переконання Л. О. Буданової, сприяє розвитку інтелекту, є рушійною силою удосконалення особистості в цілому [6].

Існує кілька класифікацій навчальних мотивів.

Так, згідно з класифікацією Т. А. Ільїної мотиви бувають: безпосередньо стимулюючі (залежать від особистості і діяльності учителя, змісту навчального матеріалу і засновані на позитивних емоціях); перспективно стимулюючі (пов'язані з предметною діяльністю самого учня та його спрямованістю на майбутнє, іноді пов'язані з негативними емоціями, наприклад, страхом поганої оцінки); і інтелектуально стимулюючі (зацікавленість учня в інтелектуальній діяльності, самостійному пошуку знань) [3].

Другий варіант класифікації мотивів навчання Т. А. Ільїної заснований на бажанні досягти успіху і бажанні уникнути невдачі. Із спрямуванням учня на досягнення позитивних результатів маємо навчання заради знань, самостійне визначення цілей і самостійний пошук способів їх досягнення. Коли ж мотивом є уникнення невдачі, можна спостерігати невпевненість, страх перед критикою і невдачею, негативні емоції [3].

Про два напрями навчальних мотивів говорить А. К. Маркова: пізнавальні мотиви, коли переважає спрямування на зміст навчального предмета, і соціальні мотиви, коли йдеться про спрямування на іншу людину в процесі навчання [4].

М. В. Матюгіна виокремлює зовнішні навчальні мотиви, які є засобом для задоволення інших, ненавчальних потреб чи цілей, і внутрішні навчальні мотиви, які стимулюють людину до навчання як до власної мети [4].

Зовнішні мотиви знаходяться поза навчальною діяльністю школярів. Внутрішні мотиви пов'язані зі змістом навчання, є прямим продуктом навчальної діяльності учнів і вважаються більш дієвими [2].

Так, О. Е. Коваленко і Н. В. Корольова констатують, що зовнішня мотивація заснована на заохоченнях, покараннях та інших видах стимуляції, які або спрямовують, або гальмують поведінку людини. Внутрішня ж мотивація сприяє одержанню задоволення від роботи, викликає інтерес, радісне збудження, підвищує самоповагу особистості [7].

У науковій літературі також зустрічаємо поділ на ситуативні і особистісні навчальні мотиви. Ситуативні (які є зовнішніми) пов'язані з необхідністю виявити, продемонструвати певні знання, вміння та навички у конкретній ситуації, а особистісні (внутрішні) пов'язані з потребою учня у самовдосконаленні, досягненні духовних цілей, ідеалів, безпосередньо спрямованих на розвиток його особистості, на духовне, моральне й інтелектуальне зростання, а також на повноцінне функціонування його як суб'єкта життєдіяльності [5].

Отже, з вищевикладеного можна зробити висновок, що всі мотиви спонукають до отримання знань, але ми погоджуємося з Л. В. Дзюбко, що саме внутрішні мотиви надають учневі впевненості в собі, підвищують його самооцінку, самоповагу, сприяють виникненню нових позитивних емоцій. Внутрішня мотивація сприяє емоційному благополуччю [4].

Проаналізувавши наукові джерела щодо способів, засобів і методів, які сприяють формуванню навчальних мотивів і пізнавальних інтересів учнів, визначимо такі:

- процес навчання має бути чітко організований;
- має переважати самостійна пізнавальна діяльність учнів;
- створення «ситуації успіху» на уроці;
- застосування інноваційних технологій; різноманітних видів діяльності; групових та колективних форм роботи;
- активізації пізнавальної діяльності учнів сприяє авторитет учителя і його стиль спілкування.

Організація процесу навчання має на меті усвідомлення учнями теоретичної значущості навчального матеріалу; ознайомлення з можливістю його практичного застосування у повсякденному житті; розуміння близьких і далеких перспектив у навчанні. Я. А. Коменський зауважив: «Потрібно, щоб усі учні вже із самого початку ясно бачили мету

з усіма проміжними ланками й прагнули досягти її» [8]. Крім того, важливими є методи, які учитель використовує на уроці, для стимулювання інтересу учнів. До таких методів Л. О. Буданова відносить метод створення ситуацій пізнавальної новизни; метод створення ситуацій емоційно-ціннісних переживань; метод створення ситуації зацікавленості; метод здивування; опора на життєвий досвід учнів; навчальні дискусії; пізнавальні ігри [6].

Власний досвід викладання дає нам змогу стверджувати, що інтерес до навчального матеріалу і високий відсоток його засвоєння спостерігається при самостійному творчому пошуку знань учнями через вирішення проблемних ситуацій у парній або груповій роботі шляхом використання ігрових методів і інноваційних технологій. Самостійне опанування нових знань розвиває в учнях наполегливість і формує почуття відповідальності.

Самостійна робота наповнює діяльність учнів емоційно, викликає різні внутрішні переживання і, тим самим, сприяє розвитку в них позитивної мотивації у навчанні [9].

Спонуканням до самостійного пошуку нових знань виявляється позитивний емоційний настрій. Створення на уроці сприятливої атмосфери та «ситуації успіху» є завданням вчителя, виявом його педагогічної майстерності. Відсутність критики та негативної оцінки сприяє формуванню впевненості учнів у власних силах, а успіх та досягнення посилюють мотивацію.

«Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, збудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гордості — це перша заповідь вихователя» (В. Сухомлинський).

В. Ф. Калашин розглядає ситуацію успіху як цілеспрямований, спеціально організований комплекс умов, що дозволяє учневі досягти значних результатів у діяльності, які супроводжуються позитивними емоційними, психологічними переживаннями. У ситуації успіху учень набуває почуття власної гідності, успіх сприяє усвідомленню власної компетентності [10].

Створенню позитивного емоційного настрою на уроці, на думку Т. Війчук, сприяє система заохочень та покарань. Автор зазначає, що заохочення мають відповідати реальним успіхам і відображати не так здібності учнів, як зусилля, які ними прикладаються. Вчитель має заохочувати і підкріплювати досягнення учня, порівнюючи їх не з результатами інших учнів, а з його ж власними, побудованими на його минулих успіхах та невдачах. Покарання повинні відігравати стимулюючу роль, тобто зачіпати й активізувати важливі мотиви навчальної діяльності, спрямовані на досягнення успіхів, а не на уникнення невдач. Підсумком такої стратегії навчання є зростання привабливості успіху, впевненості у своїх силах і як результат – позитивна мотивація та успішне навчання [11].

Щодо оцінювання виконаної роботи, М. Лук'янова висловлює думку, що педагогу варто здійснювати це так, щоб оцінка додавала учням упевненості в своїх силах, свідчила нехай навіть про невеликі досягнення у навчальній діяльності, налаштовувала на нову пізнавальну активність [12].

Розвитку мотиваційно-пізнавальної сфери учнів, на думку М. Лук'янової, сприяє вміле поєднання різних методів, засобів та організаційних форм, використаних учителем при навчанні [12]. Так, інтерактивне навчання як спеціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів має на меті створити комфортні умови навчання, за яких кожен із них відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [13, с. 9], в процесі такої діяльності учень вступає в діалог з учителем або однокласниками, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання у парі або в групі [14].

Так, роботу в парах і групах відносять до форм роботи, які сприяють пробудженню інтересу учнів до виконуваної діяльності. Робота в парах розвиває почуття підтримки, взаємовиручки, взаємодопомоги, здатність до взаємодії, співробітництва, спільного досягнення високого результату. Робота в малих групах сприяє удосконаленню комунікативних вмінь, дозволяє виявити неповторність та індивідуальність під час обговорення загальних проблем. Велика група стимулює становлення особистості та прояв свого «Я» у колективі, вчить пізнавати й враховувати у спілкуванні індивідуальність інших

людей, розвиває організаторські чи виконавські здібності, відповідальність за свою роль у групі [12].

Якщо говорити про методи, які покликані сформувати бажання учнів вчитися, то не можна не згадати ігрові методи, які характеризуються активізацією мислення й поведінки учнів; високим ступенем задіяності в навчальному процесі; емоційністю і творчим характером заняття; самостійністю учнів у прийнятті рішення; їх бажанням набути умінь і навичок за відносно коротким терміном. Головною метою навчальних ігор є формування вміння поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю, а як відомо, оволодіти вміннями і навичками можна лише тоді, коли сама людина достатньою мірою виявлятиме до них інтерес і докладатиме певних зусиль [15].

На активність і успішність учнів також впливає педагогічний стиль спілкування учителя. Найбільш оптимальним, згідно С. А. Юр'євої, є демократичний стиль спілкування, при якому учитель займає позицію «я – один з вас», спрямовує і стимулює діяльність учнів, допомагаючи в разі необхідності й підтримуючи. Демократичний стиль спілкування дозволяє створити сприятливі умови для психологічного комфорту дитини. Крім того, саме демократичний стиль спілкування сприяє формуванню внутрішньої мотивації, в той час як авторитарний стиль спілкування формує зовнішню мотивацію навчання, мотив «уникнення невдачі» [3].

Учителю варто створювати з учнями доброзичливі, відкриті, емоційно-насичені відносини у процесі навчання, спрямовані на формування й заохочення відчуття себе й іншої особистості, потреби в самоствердженні, самоактуалізації [12].

Крім стилю спілкування, на нашу думку, важливим для вчителя є вміння спонукати, а не примушувати. Як слушно зазначають В. В. Смолярчук і О. В. Стуцюк, «на сучасному етапі розвитку психологічної науки педагог не має право констатувати те, що учень не хоче вчитися. Необхідно з'ясувати причину небажання учня вчитися, які аспекти мотиваційної сфери у нього не сформовані, і які психолого - педагогічні засоби впливу педагог повинен використовувати, щоб сформувати в учня мотивацію до навчально-пізнавальної діяльності» [8]. Невмотивований учень стане мотивованим, якщо вчитель стане спілкуватися з ним, сприймаючи його в позитивному світлі [9]. Лише при наявності в учнів бажання і інтересу до навчання вони зможуть реалізувати свої здібності у вивченні різних предметів [2].

Завдання вчителя полягає не в «наповненні» учнів знаннями, а в пробудженні в них бажання здобувати знання самостійно, у формуванні позитивного ставлення до навчальної діяльності. Про майстерність вчителя говорить його вміння використовувати допитливість та наполегливість дітей, а високою оцінкою роботи вчителя будуть успішні, впевнені в собі учні, які навчені долати труднощі, мають бажання вчитися, самостійно орієнтуються у сучасному житті.

«Формування позитивної мотивації – не стихійний процес. Мотиви навчання треба спеціально виховувати, розвивати, стимулювати і, що особливо важливо, треба вчити школярів самим стимулювати «свої мотиви», – писав Ю. К. Бабанський [16]. Від учителя, його майстерності і цілей залежить відношення учнів до уроку, навчального матеріалу і до власної діяльності.

Формування мотивації має відбуватися на кожному етапі уроку. Про три етапи формування мотивації навчання школярів на уроці говорять Т. Війчук, Л. Роман.

#### 1. Етап «пробудження» мотивації.

Метою даного етапу є актуалізувати мотиви попередніх досягнень («ми добре попрацювали над попередньою темою»), викликати мотиви відносної незадоволеності («але не засвоїли ще один важливий аспект цієї теми»), посилити мотиви орієнтації на майбутню діяльність («а тим часом для вашого майбутнього життя це буде необхідно: наприклад, у таких-то ситуаціях»), посилити мимовільні мотиви подиву, допитливості [17].

Дієвим засобом «пробудження» мотивації є планування цілей і завдань навчання самим учнем. Тільки тоді, коли учень сам визначає індивідуальну мету навчання, у нього

виникає довіра до себе, що забезпечує успішність навчання, виникає почуття успішності, що підсилює мотивацію [11].

## 2. Етап підкріплення і посилення мотивації.

На даному етапі важливим є застосування різноманітних технологій навчання і різних видів роботи (парна, групова, колективна), які спрямовані на пробудження інтересу учня до виконуваної діяльності та формування навичок самостійної творчої роботи з пошуку знань.

Щодо презентації навчального матеріалу, Т. Війчук наголошує, що «подавати матеріал доцільно в такій формі, щоб викликати в учнів емоційний відгук, активізувати пізнавальні психічні процеси» [11].

Новий матеріал має бути доступним (виходити з попередніх знань і спиратися на них) і, водночас, достатньо складним. Зміст матеріалу вимагає від учнів осмислення і засвоєння, що сприяє розвитку пам'яті, мислення, уявлення. Крім того, навчальний матеріал має викликати в учнів емоції (позитивні чи негативні) й має бути інформаційно насиченим. Лише за таких умов можна говорити про формування позитивних стійких мотивів навчальної діяльності [11].

Надто складні навчальні завдання, як і надто прості, негативно впливають на формування та зростання внутрішньої мотивації, оскільки не дають дитині змоги реалізуватися, виявити ефективність і майстерність у виконуваному, внаслідок чого руйнується почуття компетентності, знижується самооцінка й самоповага [16].

Сильну позитивну мотивацію формує діяльність, ознакою якої є новизна.

На думку М. М. Фіцули, метод створення ситуації новизни навчального матеріалу полягає у тому, що в процесі викладання вчитель прагне на кожному уроці окреслити нові знання, якими збагатилися учні, створює таку морально-психологічну атмосферу, в якій вони отримують моральне задоволення від того, що інтелектуально зросли хоча б на йоту. «Коли учень відчує, що збагачує свої знання, свій словниковий запас, свою особистість, він цінуватиме кожну годину перебування в школі, намагатиметься ефективніше працювати над собою», підкреслює автор [18].

## 3. Рефлексивно-оціночний етап.

Даний етап є етапом закінчення уроку, на якому відбувається підведення результатів позитивного особистого досвіду кожного учня, підкріплення ситуації успіху, диференційована оцінка праці, визначення труднощів і вибір шляхів їх подолання [12].

Отже, М. Лук'янова висловлює думку щодо змісту розвитку навчальної мотивації: «загальний зміст розвитку навчальної мотивації школярів полягає в тому, щоб переводити учнів із рівнів негативного й байдужного ставлення до навчання до зрілих форм позитивного ставлення до навчання – дієвого, усвідомленого, відповідального». Стосовно зазначеного автор виокремлює чотири блоки, з яких має складатися діяльність вчителя: I – власне мотиваційного; II – цільового; III – емоційного; IV – пізнавального [12].

Власне мотиваційний блок включає роботу, яка спрямована на усвідомлення школярем того, заради чого він навчається і що його спонукає до навчання. Мова йдеться про види мотивів (пізнавальні, соціальні) та рівні їх сформованості.

До цільового блоку відносять роботу вчителя, яка спрямована на усвідомлення цілей навчання та їх реалізацію. Маємо поведінковий компонент мотиваційної сфери, коли учні можуть ставити перед собою цілі у навчанні та досягати їх.

Змістом роботи третього, емоційного блоку є робота з розвитку емоційного компонента мотивації. Навчання охоплює емоційну сферу учня, тому, впливаючи на неї, учитель стимулює мотивацію або, навпаки, приглушує її. На переконання М. Лук'янової, формування мотивації необхідно починати саме з емоційного компонента як найбільш чутливого до стимулюючих впливів. «Призначення системи емоційного впливу в тому, щоб викликати в учня цікавість – причину пізнавального інтересу, що, у свою чергу, здатний підтримати повсякденну навчальну роботу, спрямовувати сприйняття, пізнання, дії» [12].

Пізнавальний блок передбачає роботу з пошуку та засвоєння нових знань. І тут важливим є рівень учня щодо уміння навчатися. Психологічні дослідження підтверджують взаємозв'язок між ставленням школярів до навчальної діяльності та її сформованістю.

М. Лук'янова доходить висновку, що про навчальну діяльність учня можна говорити лише тоді, коли він займає активну позицію у навчанні і «опановує не лише знання, а й способи їх отримання» [12].

**Висновки.** Таким чином, аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що мотивація вважається визначальним компонентом організації навчальної діяльності і є однією з головних умов реалізації навчально - виховного процесу. Навчальна мотивація сприяє розвитку інтелекту, є рушійною силою удосконалення особистості в цілому.

Навчальні мотиви поділяють на зовнішні (соціальні), які знаходяться поза навчальною діяльністю, і внутрішні (пізнавальні), які стимулюють до навчання як власної мети і вважаються більш дієвими.

Робота з формування позитивної мотивації до навчання має проводитись на кожному етапі уроку і має включати чітко організований процес навчання, де переважає самостійна пізнавальна діяльність учнів. Для пробудження інтересу учнів до навчального матеріалу вчителю слід застосовувати різноманітні прийоми та методи роботи; створювати емоційно комфортні для кожного учня умови роботи і «ситуацію успіху». Інструментом такого стилю роботи виступає демократичний стиль спілкування учителя з учнями і продумана система оцінювання.

#### Список використаної літератури

1. Казачінер О. С. Шляхи підвищення ефективності та якості уроку іноземної мови / О. С. Казачінер. – Х. : Основа, 2012. – 112 с.
2. Формування позитивної мотивації до навчальної діяльності на уроках математики в умовах особистісно зорієнтованого навчання. – [Електронний ресурс] / Помічник вчителя та студента. – Режим доступу: [http://pom4.blogspot.com/2014/11/blog-post\\_419.html](http://pom4.blogspot.com/2014/11/blog-post_419.html)
3. Юрьєва С. А. Творческая работа по теме «Знания – дети удивления и любопытства (к вопросу о мотивации учения школьников)» [Електронний ресурс] / С. А. Юрьєва. // Юрьєва Светлана Анатольевна: Профессиональный проект учителя биологии. – Режим доступу: <http://svetlana.pro/reader/54.html>
4. Дзюбка Л. В. Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема / Л. В. Дзюбка, Л. І. Гриценко // Психодіагностика: Зб. наук. праць ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державн. пед. ун-тет імені Григорія Сковороди». – Переяслав-Хмельницький : ПП «СКД», 2009. – Вип. 4. – 256 с. – С. 33–43.
5. Мотивація навчальної діяльності. – [Електронний ресурс] / Навчальні матеріали онлайн. – Режим доступу: [http://pidruchniki.com/17450602/psihologiya/motivatsiya\\_navchalnoyi\\_diyalnosti](http://pidruchniki.com/17450602/psihologiya/motivatsiya_navchalnoyi_diyalnosti)
6. Буданова Л. О. Мотивація – ключ до пізнання: методичний посібник / Л. О. Буданова. – Шевченкове, 2011. – 23 с.
7. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: проектування технологій навчання: робочий зошит / О. Е. Коваленко, Н. В. Корольова – [Електронний ресурс] / Електроенергетика. – Режим доступу: <http://forca.com.ua/knigi/navchannya/metodika-profesiinogo-navchannya.html>
8. Смолярчук В. В. Проблеми формування мотивації навчальної діяльності учнів за сучасних умов: психолого-педагогічний семінар-практикум / В. В. Смолярчук, О. В. Стецюк – [Електронний ресурс] / Учительський Журнал он-лайн. – Режим доступу: [www.teacherjournal.com.ua](http://www.teacherjournal.com.ua)
9. Формування позитивної мотивації до вивчення англійської мови. – [Електронний ресурс] / Запорізький навчально-виховний комплекс № 67. – Режим доступу: <https://znvk67.zp.ua/formuvannya-pozitivnoi-motivatsii-do-vivchennya-anglijskoi-movi>
10. Калошин В. Ф. Як створювати ситуацію успіху в навчанні? / В. Ф. Калошин, Д. В. Гоменюк // Завучу. Усе для роботи. – 2012. – № 5–6 (77–78). – С. 46–52
11. Війчук Т. Шляхи формування навчальної мотивації учнів на уроках математики / Т. Війчук, Л. Роман // Молодь і ринок. – 2012. – № 11 (94). – С. 90–93.
12. Лук'янова М. Навчальна мотивація учнів: психолого-дидактичний аспект / М. Лук'янова – [Електронний ресурс] / Освіта UA. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/technol/2651/>
13. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / О. І. Пометун, Л. В. Піроженко; [за ред. О. І. Пометун]. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
14. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8–9. – С. 28–36
15. Ігрові технології навчання. – [Електронний ресурс] / Навчальні матеріали он-лайн. – Режим доступу: [http://pidruchniki.com/70163/pedagogika/igrovi\\_tehnologiyi\\_navchannya](http://pidruchniki.com/70163/pedagogika/igrovi_tehnologiyi_navchannya)
16. Лук'янова М. Психологія навчальної мотивації школярів / М. Лук'янова // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2006. – № 3/4. – С. 26–32.
17. Божович Л. І. Мотивація поведінки дітей та підлітків / Л. І. Божович. – Москва: Книга, 1992. – 120 с.
18. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник / М. М. Фіцула. – К.: Академія, 2000. – 544 с. (Методи стимулювання навчальної діяльності учнів).

## References

1. Kazachiner, O.S. (2012). *Ways of promoting effectiveness and quality of a foreign language lesson*. Kharkiv: Osnova. (In Ukr.).
2. *Building up positive motivation to learning activity at Mathematics lessons under the conditions of personal-oriented teaching*. (2014). Retrieved from Teacher and student's assistant [http://pomi4.blogspot.com/2014/11/blog-post\\_419.html](http://pomi4.blogspot.com/2014/11/blog-post_419.html) (In Ukr.).
3. Yurjeva, S.A. (2004). *Creative project 'Knowledge is a child of surprise and curiosity': the problem of pupils' teaching motivation*. Kovdor. Retrieved from <http://svetlana.pro/reader/54.html>. (In Rus.).
4. Dzubko, L.V. (2009). The motivation of learning activity as psychological and pedagogical problem. *Psychodiagnosics: The collection of scientific works of Perejaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University*, 4, 33–43.
5. *Motivation of educational activity*. Retrieved from educational Materials On-Line [http://pidruchniki.com/17450602/psihologiya/motivatsiya\\_navchalnoyi\\_diyalnosti](http://pidruchniki.com/17450602/psihologiya/motivatsiya_navchalnoyi_diyalnosti) (In Ukr.).
6. Budanova, L.O. (2011). *Motivation is the key to perception*. Shevchenkove. (In Ukr.).
7. Kovalenko, O.E., Korolyova, N.V. *Professional training techniques: designing training techniques (workbook)*. Retrieved from Power Industry <http://forca.com.ua/knigi/navchannya/metodika-profesiinogo-navchannya.html>
8. Smolyarchuk, V.V., Stetsiuk, O.V. *The problems of building up motivation of pupils' learning activity nowadays*. Retrieved from [www.teacherjournal.com.ua](http://www.teacherjournal.com.ua) (In Ukr.).
9. *Building up positive motivation to learning the English language*. Retrieved from Zaporizkiy Teaching and Educational Complex № 67 <https://znvk67.zp.ua/formuvannya-pozitivnoi-motivacii-do-vivchennya-anglijskoi-movi>
10. Kaloshyn, V.F., Gomeniuk, D.V. (2012). How to create the situation of success in learning? *Director of Studies: Everything for Work*, 46-52.
11. Viychuk, T., Roman, L. (2012). Ways of building up the educational motivation at Mathematics lessons. *Youth and Market*, 11(94), 90–93. (In Ukr.).
12. Lukyanova, M. *Pupils' educational motivation*. Retrieved from Education UA <http://osvita.ua/school/method/technol/2651/>
13. Pometun, O.I., Pirozhenko, L.V. (2004). In O.I. Pometun (Ed.). *Modern lessons. Interactive teaching techniques*. Kyiv: A.S.K. (In Ukr.)
14. Redko, V. (2011). Interactive teaching foreign language techniques. *Native School*, 8–9, 28–36. (In Ukr.).
15. *Gaming techniques used in teaching*. Retrieved from Educational Materials On-Line [http://pidruchniki.com/70163/pedagogika/igrovi\\_tehnologiyi\\_navchannya](http://pidruchniki.com/70163/pedagogika/igrovi_tehnologiyi_navchannya) (In Ukr.).
16. Lukyanova, M. (2006). Psychology of schoolchildren's educational motivation. In *Demonstrative Class: design, technique, experience*, 26–32. (In Ukr.).
17. Bozhovych, L.I. (1992). *Motivation of children and teenagers' behavior*. Moscow: Book. (In Rus.).
18. Fitsula, M.M. (2000). *Pedagogics*. Kyiv: Academiya. (In Ukr.).

## DUBROVA Oksana,

Ph. D., Associate Professor of the Foreign Languages Department  
The Academy of Municipal Administration  
e-mail: roksi4791@meta.ua

### EDUCATIONAL MOTIVATION AS A SPECIFIC COMPONENT PART OF LEARNING ACTIVITY

**Abstract.** *Introduction. Built-up educational motivation is a precondition of pupils' active position in the process of learning activity which is characterized by individual creative work of pupils aimed at getting new knowledge and applying it successfully in everyday life.*

*Purpose. The purposes of the article are – to analyze the notion 'educational motivation' in psychological and pedagogical literature; – to define its place and role in the process of learning activity; – to review methods, means and forms of work that facilitate building-up of positive motives in learning.*

*The article deals with the notion 'educational motivation' which is a determinant of learning activity. It's pointed out that motivation is a main condition under which teaching and educational process is implemented and a motive force for personality's improvement in general.*

*Having analyzed various classifications of educational motives, educational (intrinsic) and social (extrinsic) motives were distinguished and described. The author states that intrinsic motives encourage a person to learn for the sake of learning itself and are connected with learning content that's why are considered more effective. Extrinsic motives, based on different types of incentives, such as encouragements or punishments, appear to be means to meet non-educational needs. It is emphasized that just intrinsic motivation encourages pupils' personal development in intellectual and emotional spheres.*

*The research of conditions that promote the building-up of pupils' educational motives and interests has shown the importance of well-planned teaching activity that results in pupils' understanding of the educational material's significance and its connection with everyday situations as well as in pupils' understanding of learning goals. Pupils' individual pair or group work aimed at getting new knowledge is underlined. Much attention is given to the making-up of 'the situation of success' and positive emotional atmosphere. For pupils to feel successfulness and intellectual ability the teachers should emphasize their achievements and assess their applied forces.*

*The author suggests methods and forms of work that are able to encourage pupils' interest in the performing activity and distinguishes the interactive methods of teaching as a specific form of organizing pupils' educational activity. This method is characterized by comfortable learning atmosphere in classroom, such pupils' feelings as successfulness and intellectual ability, pupils' active participation in educational process.*

*The article gives methods and ways of building-up educational motivation at different stages of a lesson. So, at the "waking-up" stage there is actualization of the previous achievements' motives, creation of the relative non-satisfaction motives, strengthening of motives that are oriented to next activity. At the "strengthening and intensifying" stage various teaching technologies (for example, novelty of educational material) and different organizational work forms (pair work, small and large groups) are rather important. The aim of the "reflexing and evaluating" stage is to strengthen 'the situation of success' and emphasize the positive personal experience of every pupil.*

*Four blocks that are parts of teacher's work on building up positive educational motivation are presented: properly motivational, purpose-oriented, emotional and educational.*

*Conclusions. The analysis of psychological and pedagogical literature showed that educational motivation plays an important role in learning process. To build up the motivation teachers should start with creation of pupils' positive attitude. The work on building up, strengthening and intensifying of motivation should be done at every stage of a lesson. The author also underlines the importance of skillful combination of various methods, means and organizational work forms.*

**Key words:** *learning motivation; cognitive and social motives; internal and external training motifs; independent cognitive activity of students; "the situation of success"; teacher communication style.*

*Одержано редакцією 12.10.2016  
Прийнято до публікації 16.10.2016*